

K O N I N K L I J K E N E D E R L A N D S E A K A D E M I E V A N W E T E N S C H A P P E N

Tussenrapportage KNAW-verkenningcommissie 'Taalbeleid in het hoger onderwijs'

6 december 2016

1. Inleiding

Op 30 maart 2016 vroeg de minister van OCW de KNAW om een verkenning uit te voeren naar taalbeleid in het hoger onderwijs. Tevens verzocht zij de KNAW om in 2016 een tussenrapportage te leveren, die hier voorligt. In deze rapportage wordt achtereenvolgens ingegaan op de commissiesamenstelling en de vergaderingen, de inhoudelijke insteek, de gegevensverzameling en andere activiteiten. We sluiten de rapportage af met enkele opmerkingen over de planning en aandachtspunten voor het vervolg van het verkenningstraject.

2. Commissiesamenstelling en vergaderingen

Zoals te doen gebruikelijk bij het samenstellen van advies- en verkenningcommissies is in eerste instantie gekeken naar geschikte KNAW-leden. Hieruit kwam een geschikte deelcommissie naar voren. Vervolgens is nagegaan welke aanvullende expertise nodig was en is na overleg aan de Vereniging van Universiteiten (VSNU) en de Vereniging Hogescholen (VH) gevraagd om ieder een commissielid voor te dragen. Beide voorgedragen personen zijn benoemd tot commissielid, waarmee de commissie acht personen telt.¹

Zodra de deelcommissie compleet was, werd een eerste vergadering gehouden, op 13 juni jl. De eerste vergadering met de voltallige commissie vond plaats op 21 september jl. De volgende vergadering vond plaats op 2 november en de laatste vergadering van dit jaar staat gepland voor 13 december. In de tussentijd zijn de verschillende subcommissies (zie onder) bijeengekomen. Voor 2017 zijn nog vier vergaderingen gepland (in februari, maart, april en mei).

3. Inhoud: verdeling in drie gebieden

Tijdens de eerste commissievergadering is besloten het onderwerp te benaderen vanuit drie verschillende perspectieven, met aandacht voor drie verschillende belangen:

- a) het belang van de studenten en de onderwijskwaliteit;
- b) het belang van de instellingen van hoger onderwijs;
- c) het belang van de Nederlandse cultuur en de maatschappij.

De commissie is verdeeld in drie subcommissies die ieder op een van de drie gebieden focussen. Deze subcommissies verzamelen gegevens, onder meer door gesprekken te voeren. De voorzitter en de secretaris zijn bij alle subcommissies betrokken. Verschillende leden maken deel uit van twee subcommissies.

4. Gegevensverzameling: gesprekken en vragenlijsten

Bij gegevensverzameling gaat het om literatuurstudie, feiten, cijfers en andere documentatie (van de VSNU, de VH, de instellingen en buitenlandse instanties). Ook gaat het hierbij om het voeren van gesprekken met stakeholders en experts, hetzij op individuele basis, hetzij in groepen.

¹ Leden verkenningcommissie: Ineke Sluiter (voorzitter), Remieg Aerts, Janneke Gerards, Bernadette Jansma, Lotte Jensen, Maarten Kleinhans, Johan van Leeuwen, Paul Rüpp.

4.1 Gesprekken

Hieronder vindt u een lijst van partijen waarmee de commissie de afgelopen maanden gesproken heeft.

- Vlaamse Onderwijsraad (bereidt momenteel een advies voor over de rol van het Nederlands, Engels en andere talen in het hoger onderwijs voor de Vlaamse minister van onderwijs)
- Nordic group for parallel language use (commissie met vertegenwoordigers uit Scandinavische landen die momenteel een advies voorbereidt voor de Nordic Council of Ministers)
- Bestuur Interstedelijk Studentenoverleg (ISO)
- Klankbordgroep van lectoren en coördinatoren taalvaardigheid en taalbeleid van hogescholen
- Diverse opleidingscoördinatoren en docenten van opleidingen en faculteiten van universiteiten
- Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren; de Taalunie
- Landelijke Werkgroep Cultuurbeleid
- Research Centre for Education and the Labour Market (ROA)
- Taalbeleidscoördinatoren en docenten van de Hogeschool van Amsterdam (de HvA heeft gekozen voor een specifieke taaldidactische insteek in haar Engelstalige onderwijs)

Voor het vervolg van de verkenning zijn onder meer gesprekken voorzien met deze partijen:

- Docenten, opleidingscoördinatoren en taalbeleidsdeskundigen van universiteiten
- Wetenschappers op het gebied van onder meer tweede-/vreemdetalendidactiek, onderwijskunde en cognitieve psychologie
- Studenten (van hogescholen en universiteiten)
- EP-Nuffic
- NVAO, QANU en Inspectie van het Onderwijs
- Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid in het Hoger Onderwijs
- University Colleges
- VH (ALV) en VSNU (rectorencollege)
- Discipline-overleggen
- Deskundigen uit andere landen (onder andere Zwitserland)

Bij ieder gesprek wordt ter voorbereiding een op de betreffende gesprekspartner(s) toegespitste gespreksleidraad/vragenlijst opgesteld, die binnen de commissie wordt afgestemd. Van alle gesprekken worden verslagen gemaakt.

4.2 Vragenlijst voor instellingen

Er is een vragenlijst gestuurd naar alle hogescholen en universiteiten. Met behulp van deze vragenlijst verzamelt de commissie informatie over het taalbeleid van de betreffende instelling en zaken die daarmee samenhangen. De vragen gaan onder meer in op deze aspecten:

- de interne besluitvorming op het gebied van taalbeleid;
- de doelen, motivaties en (meetbare) effecten van taalbeleidskeuzes;
- taalbeleidsnotities (op instellings-, facultair en opleidingsniveau);
- streefcijfers;
- de facilitering en ondersteuning van docenten en studenten;
- de Nederlandse en de Engelse taalvaardigheid;
- de interne werktalen;
- *best practices* en belemmeringen in de uitvoering van het taalbeleid;
- de wensen en de keuzevrijheid van studenten;
- de relatie met internationalisering en interculturalisering;
- de kosten en baten (in ruime, ook niet-financiële zin) van Engelstalig onderwijs;
- de voordelen en risico's van Engelstalig onderwijs met betrekking tot a) de inhoud en de kwaliteit van het onderwijs, b) de aansluiting van opleidingen op enerzijds vooropleidingen en anderzijds de arbeidsmarkt en c) de Nederlandse cultuur en samenleving.

Waar dat relevant is, wordt bovendien gevraagd naar onderscheid tussen:

- hogescholen en universiteiten;
- bachelor- en masteropleidingen;
- vakgebieden;
- Nederlandse en buitenlandse studenten (en docenten).

Op dit moment worden de resultaten geanalyseerd. In de gesprekken die de commissie met de diverse partijen voert (zie 4.1) wordt naar vergelijkbare zaken geïnformeerd, waarbij ook aandacht wordt besteed aan eventuele verschillen tussen beleidsvoornemens en de praktijk op de werkvloer.

5. Andere activiteiten

De commissie is van plan om in februari 2017 de stakeholders die niet individueel benaderd zijn te raadplegen in een aantal panels.

In de loop van het voorjaar (april) zal de commissie met het ministerie en relevante stakeholders als de VH en de VSNU overleggen over de wijze waarop het eindrapport zal worden gepresenteerd.

6. Planning

Zoals gezegd zijn er in 2017 commissievergaderingen gepland in februari, maart, april en mei. Na de aprilvergadering wordt het concepteindrapport gereedgemaakt voor review en vervolgens voor vaststelling door het KNAW-bestuur (mei). In juni wordt het eindrapport opgeleverd aan het ministerie van OCW.

7. Aandachtspunten voor het vervolg

Vooral in de maanden augustus-oktober was sprake van een stortvloed aan publicaties over taalbeleid in het hoger onderwijs in diverse media (van landelijk tot lokaal, van algemeen tot meer specialistisch). De commissie heeft vastgesteld dat de argumenten die in dit mediadebat een rol speelden vaak meer op emoties gebaseerd waren dan op feiten, en dat er een disbalans was in de representatie van standpunten. Dit heeft de commissie erop gewezen a) dat het van belang is dat zij op een evenwichtige manier aandacht geeft aan de input en de belangen van diverse stakeholders en b) dat zij pas met resultaten naar buiten kan komen als het feitenmateriaal voldoende helder is en zij haar afwegingen heeft afgerond.